

De Goede Zaaier

Ledevaertkerk Chaam, 19 juli 2020

Ds. Sara Dondorp

Schriftlezing: Matteüs 13: 24-43

Inleiding

In hoofdstuk 13 van het Matteüs-evangelie horen we een aantal gelijkenissen. Het zijn verhalen die vertellen over het koninkrijk van de hemel. Dat koninkrijk is volgens mij niet zozeer een plek ergens boven de wolken. Het Griekse woord voor koninkrijk kan ook koningschap betekenen. Dan gaat het over een hemelse vorm van heerschappij. Niet een plek, maar een manier van regeren, een manier van met elkaar omgaan. Die gelijkenissen zijn bedoeld als een soort lesmateriaal. Voor de grote massa mensen die niet in staat is te begrijpen. Daarover gaat de eerste gelijkenis: een zaaier die rijkelijk zaait, op het pad, op de rots, tussen de distels, en in goede grond. Dat gaat over het verschil waarop mensen het woord ontvangen. De een pikt een verhaal makkelijker op dan de ander. Uiteindelijk is de hoop dat zo veel mensen de boodschap horen. Het heeft iets uitbundigs, een zaaier die zo breed zaait. Je zou kunnen zeggen dat we hier de Goede Zaaier tegenkomen. Als er dan mensen zijn die het woord niet horen, mensen bij wie het zaad van het woord niet ontkiemen kan, hoe gaan we daar dan mee om? Daar gaat het over in de gelijkenis die we vanmorgen lezen.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

"Onkruid bestaat niet", heb ik ooit een tuinier horen zeggen. "hoogstens kruid dat je niet in je tuin wil hebben." Wie het gezegd heeft, weet ik niet meer. Wel dat ik het een bijzonder sympathieke uitspraak vind. Er zijn onkruidplantjes die heel mooi kunnen bloeien. Zo herinner ik me in mijn vorige pastorietuin een zee van zevenblad. Degene die me hielp met de tuin, wilde er gif op spuiten. Maar dan gaat er nog zoveel meer dood in de tuin. Dus liet ik het uiteindelijk maar komen. Er viel niet tegenaan te schoffelen. Aan het eind van het voorjaar stond het in bloei, mooie witte schermbloemen. Zevenblad geldt als hardnekkig onkruid, maar dat voorjaar genoot ik er van. Onkruid bestaat niet, hoogstens kruid dat je niet in je tuin wil hebben.

Dat is niet de insteek van de gelijkenis die we vanmorgen lazen. Misschien heb ik er daarom wel wat moeite mee. Die vuuroven, waar het onkruid in gegooid wordt, klinkt zo hardvochtig. Zo onbarmhartig en liefdeloos. Terwijl onkruid soms zo mooi kan zijn..... Bij het hemels koningschap stel ik me toch iets meer compassie voor. Mijn ongemak begint al helemaal aan het begin van de gelijkenis. 's Nachts komt er een vijand die tussen het graan onkruid zaait. Wie zou er nu zo iets gaan doen op het land van een ander? In de meeste tuinen of akkers gaat het niet zo. Het onkruid komt gewoon. Heeft dat dan als schepsel geen bestaansrecht? Het voelt bijna als een vorm van discriminatie: dat kruid groeit er toch ook? Waarom zou dat er dan niet mogen zijn? Je merkt hoe precair het is om er zo over te spreken.. Dat wordt het des te meer als je kruid en onkruid met mensen vergelijkt. Net zo precair en ingewikkeld als de discussies in de media. Black Lives Matter staat niet tegenover

White Lives Matter. Dat witte levens bestaansrecht hebben staat niet ter discussie. Black Lives Matter gaat in tegen de gedachte: Black Lives don't matter... Tot-slaaf-gemaakten hadden ooit nauwelijks bestaansrecht. En hun nakomelingen hebben daar nog altijd last van. De Surinaamse schrijfster Cynthia McLeod benadrukte vorige week op de radio dat de zwarte Afrikaan niet als een naaste werd gezien, maar als een andersoortig wezen, met minder belangrijke gevoelens, een ander soort pijn, een andere intelligentie. En helaas werd deze opvatting vaak verdedigd met de Bijbel in de hand. Ook al weten we inmiddels beter, het woekert nog altijd voort. Als je iets onkruid zou kunnen noemen is het dat: hardnekkige opvattingen over mensen die minder zouden zijn dan anderen. Of het nu gaat om kleur, geaardheid, gender of wat dan ook. Mensen van kleur zijn géén onkruid, maar kinderen van Gods heerschappij, net als alle stervelingen onder de zon.

Maar in de gelijkenis gaat het niet over onkruid dat vanzelf opkomt en dat dus evenveel bestaansrecht zou moeten hebben. Dit is onkruid dat moedwillig is gezaaid. Geen onkruid, maar onrecht. Kwaad om kwaad te doen. Onrecht met voorbedachten rade. Logisch dat de leerlingen dit kwaad willen uitroeien. Maar hier laat Jezus zijn barmhartige kant zien. Want als je dit onkruid weghaalt, beschadig je ook het goede gewas. Zoals gif ook schade toebrengt aan goede planten en dieren. Laat eerst alles maar opkomen. Later zal het duidelijk worden.

Dit alles vertelt Jezus aan de hele menigte mensen. Dus ook aan de mensen van wie de evangelist schrijft dat ze niet begrijpen. Zij krijgen allen een opbeurend tussendoortje te horen. Een mini-gelijkenis over het mosterdzaad. Dat hele kleine zaadje dat uitgroeit tot een mooie struik. Misschien is het jonge mosterdplantje wel bij uitstek een kwetsbaar plantje dat het risico loopt onder geschoffeld te worden bij het onkruid wieden. Dit kleine plantje mag groeien, mag een toevluchtsoord worden voor vogels. Mij valt op dat het niet eens gaat over vrucht dragen. Deze mosterdstruik mag er zijn als de stuk die hij is. Zo is hemelse heerschappij: ieder mag er zijn zoals hij of zij is. Hoe klein en onogelijk ook: ieder mag een rol spelen. Net als het zuurdesem dat, klein als het is, het hele brood doordesemt.

Tot dit moment spreekt Jezus tegen iedereen. Daarna stuurt hij de menigte weg. Het vervolg is alleen voor ingewijden. Of misschien mag je zeggen: het vervolg is voor gevorderden. Als de boodschap is: iedereen mag er zijn zoals die is, wat moeten we dan met de onrechtvaardigen? Dan kan het zelfs gevaarlijk worden. Want wie maakt het onderscheid? Als daar fouten worden gemaakt, kan het goede kruid in de vuuroven belanden. Dat is precies niet waar hemelse heerschappij voor staat. Met recht een les voor gevorderden: wat te doen met onrecht. Want daar ging de gelijkenis over: een vijand die moedwillig onrecht wil. In onze tijd, nu we kennis hebben van dieptepsychologie en traumaverwerking, zijn we misschien geneigd daar anders tegen aan te kijken. Als iemand moedwillig onrecht doet, kan dat komen omdat diegene zelf teveel onrecht heeft ondervonden. Mij helpt het wel om onderscheid te maken tussen een onrechtvaardige daad en de mens die een onrechtvaardige daad pleegt. Die daad is absoluut en onherroepelijk verwerpelijk. De mens die onrecht doet zou tot inkeer kunnen komen, of berouw kunnen krijgen. Of misschien waren er verzachtende omstandigheden. Daar moet ruimte voor blijven.

Die ruimte is er volgens mij ook. Of in elk geval tijd. De akker is de wereld, het goede zaad zijn de mensen van Gods koningschap, het onkruid, dat zijn de kinderen van het kwaad. Pas bij de oogst komen de engelen als maaiers het onkruid wieden. Dan stel ik me voor dat ze bekeerlingen ongemoeid laten, al staat dat er niet. Het onkruid verbranden ze. Het onrecht dat volhardend onrecht is gebleven. De slechte daden, die het harmonieus samenleven van mensen ondermijnen. Die moeten in Gods Heerschappij uiteindelijk uitgebannen worden. Zodat alle mensen in vrede en recht met elkaar samen kunnen leven. Waar het volgens mij om gaat is dat wij, die onszelf tot de kinderen van Gods heerschappij willen rekenen, niet zelf kinderen van het kwaad gaan vervolgen. Dat zou teveel schade opleveren, ook voor het goede. Jezus leert hier het oordeel te laten wachten, je oordeel op te schorten. De vraag is dus niet zozeer: hoe komen we van het onrecht af, als wel: wie is gerechtigd het onderscheid te maken. Het definitieve oordeel komt uiteindelijk alleen God toe.

Wat kunnen wij in onze tijd met deze gelijkenis? Voor mij mag het onderscheid tussen onkruid en goed kruid de prullenbak in. Het oordeel komt immers alleen God toe. Wat zou dat betekenen voor onze omgang met medemensen? Velen hebben tegenwoordig snel een oordeel klaar. Om een actueel voorbeeld te noemen. Als je je niet aan de anderhalve-meter-regel houdt ben je fout bezig, of – vanuit het andere perspectief – ben je naïef en volgzaam. Zo zijn er diverse onderwerpen waarbij we precies het verschil weten tussen de juiste en de verkeerde opvatting. In twee lijnrecht tegenover elkaar staande kampen. Maar er zijn nu eenmaal dingen die we niet volledig kunnen overzien. Het helpt als we proberen naar elkaar te luisteren. Luisteren naar degenen voor wie de corona-regels belangrijk zijn én naar degenen die vooral last hebben van diezelfde regels. En daar doorheen of daar achter luisteren naar Gods wet van recht en vrede. Wie oren om te horen heeft, hore naar de wet die God ons geeft! Ik denk dat we dan iets kunnen proeven van hemelse heerschappij. Dan zullen de rechtvaardigen in het Gods Heerschappij stralen als de zon.

Amen